

Miljö- och jordbruksutskottet
Dnr 2021/22:1806

Calle Beckvid
2022-04-19

Angående utskottsinitiativ om beredskap med anledning av risk för brist på AdBlue

Mobility Sweden har tagit del av rubricerad remiss och avger i det följande våra synpunkter och kommentarer:

Inledningsvis delar vi uppfattningen att det finns en risk för brist på AdBlue, vilken är direkt knuten till den fortsatta utvecklingen i Ukraina liksom fortsatta sanktioner gentemot Ryssland. Enligt vår uppfattning skulle uteblivna/stoppade leveranser av rysk naturgas till EU relativt snabbt kunna resultera i brist på AdBlue. Av kontakter med tillverkare av AdBlue i Europa framgår att det sannolikt inte är genomförbart att ersätta naturgasen med biogas då det handlar om stora volymer som måste ersättas med kort varsel.

I en situation med brist på AdBlue är det, som framgår av det remitterade förslaget, av stor vikt att säkra samhällskritiska transporter. Det är också av stor vikt att säkra den fortsatta driften av svenska jordbruksmaskiner för en fungerande livsmedelsproduktion inom landet. Vidare behöver samhället fungerande anläggningsmaskiner för att kunna vidmakthålla samhällsviktig infrastruktur. Dessutom är det nödvändigt med fungerande industritruckar som t.ex. större gaffeltruckar och containerhanterare för att upprätthålla fungerande leverantörskedjor.

I första hand bör AdBlue reserveras för fordon med viktiga samhällsfunktioner och en ransonering bör då övervägas för övriga fordon. Som steg 2 bör undantag från emissionskraven införas.

Mobility Sweden har i dialog med medlemsföretag och myndigheter diskuterat möjligheter och konsekvenser av att införa ett tillfälligt undantag från kravet på viss avgasrening i likhet med förslaget från SD. Emissioner från fordon regleras inom EU genom förordning 715/2007 för lätta fordon och 595/2009 för tunga fordon. Mobility Sweden anser att regeringen omgående bör ansöka om erforderligt undantag från kravet på SCR-funktion i vissa fordon. Vi vill även påpeka vikten av att ansöka om motsvarande undantag för vissa arbetsmaskiner och traktorer då dessa lyder under annan emissionslagstiftning inom EU. Mobility Sweden har dessutom identifierat vissa praktiska problem som måste hanteras i samband med att ett eventuellt undantag tillämpas:

1. För att koppla ur SCR-funktionen i ett fordon eller en arbetsmaskin krävs att fordonet tas in på verkstad för uppdatering av fordonets mjukvara och eventuell registreringsbesiktning. Detta kommer att generera kostnader för ett stort antal fordonsägare samtidigt som ledtiderna kan väntas bli långa då det är många fordon som berörs.
2. Ett tillfälligt undantag från gällande regler bygger på att de fordon och arbetsmaskiner som medges undantag också återställs då undantaget upphör att gälla. Även detta kommer att generera kostnader för uppdatering och eventuell registreringsbesiktning liksom långa ledtider.
3. Även om ett fordon eller en arbetsmaskin/traktor går att köra efter det att SCR-funktionen kopplats ur, kan det med stor sannolikhet medföra behov av att reparera SCR-systemet innan det åter kan kopplas in. AdBlue är en färskvara vars egenskaper gör att den riskerar att kristallisera om den inte kontinuerligt omsätts.
4. Risken för att SCR-funktionen skadas i de fordon och arbetsmaskiner/traktorer som medges undantag gör att ett tillfälligt undantaget i praktiken kan bli mer omfattande än vad som ursprungligen var tänkt.

Utsläpp av NOx är i första hand att betrakta som ett miljöproblem som främst har negativ inverkan på luftkvaliteten i tätbebyggda områden. I händelse av en situation med brist på AdBlue och behov av införande av ett undantag föreslår därför Mobility Sweden att följande beaktas:

- Ett undantag från viss avgasrening bör vara selektivt och genomföras stegvis i syfte att begränsa antalet fordon och arbetsmaskiner som berörs. Detta är viktigt i syfte att begränsa de ökade emissionerna av NOx, men inte minst för att begränsa de samhällsekonomiska kostnaderna.
- Fordon och arbetsmaskiner med samhällsviktiga funktioner, vilka vanligtvis utförs utanför tätbebyggt område, bör medges undantag i ett första steg. I denna grupp kan t.ex. antas ingå jordbruksmaskiner, skogsmaskiner, arbetsmaskiner inom hamnområden, timmerbilar och tunga lastbilar för fjärrtransporter.
- Vid behov av att utöka undantaget bör detta även omfatta fordon och arbetsmaskiner med funktioner inom tätbebyggt område. Här ingår t.ex. tunga och lätta distributionsbilar liksom anläggningsmaskiner.
- Undantaget ska vara frivilligt att utnyttja för de som omfattas av respektive prioriteringssteg och gälla tills vidare, utan slutdatum. I praktiken innebär detta att fordon och maskiner som medges undantag blir godkända enligt nya förutsättningar.
- Personbilar med SCR-funktion bör inte omfattas av undantaget utan istället omfattas av ransonering eller restriktioner. I dagsläget utgör dessa cirka 600 000 av totalt 5000 000 personbilar i landet. Däremot bör ägare till personbilar med SCR-funktion, t.ex. vid behov av ransonering, ges en rimlig chans att kunna omsätta så pass mycket AdBlue att fordonet inte tar skada.
- MSB bör omgående ges i uppdrag att upprätta en plan för ransonering av AdBlue eller eventuella restriktioner för vissa transporter/fordon och i samband med detta även upprätta en tydlig prioriteringsordning för att säkra samhällsviktiga transporter och funktioner. Prioriteringen måste ske inom ramen för den totala användningen av AdBlue i syfte att undvika oavsiktlig suboptimering av de resurser som står till buds.

- Naturvårdsverket bör ges i uppdrag att stödja MSB i arbetet med att utforma en effektiv prioriteringsordning genom att kvantifiera konsumtionen av AdBlue i Sverige med utgångspunkt från inrapporterad emissionsdata.
- MSB bör dessutom ges i uppdrag att omgående bygga upp omsättningslager för AdBlue i syfte att successivt skapa en större leveranssäkerhet inom landet.

Avslutningsvis vill Mobility Sweden framföra att vi tillsammans med våra medlemsföretag arbetar aktivt för att erhålla lägre emissioner från fordon både globalt och inom EU. En risk för ökade utsläpp av NOx från fordon och arbetsmaskiner/traktorer som upprätthåller samhällsviktiga funktioner i Sverige betraktar vi dock som ett marginellt problem i jämförelse med kriget i Ukraina och dess inverkan på människor, miljö och världen i övrigt.

Stockholm den 19 april 2022

Mobility Sweden

Calle Beckvid
Teknisk samordnare